

Trafikverket

Remiss. Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2022-2033

I2021/02884

Region Gotland har fått tillfälle att lämna synpunkter på Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2022-2033.

Synpunkter

Gotlands förutsättningar skiljer sig från andra regioners. Det geografiska läget gör kommunikationerna med omvärlden till en nyckelfråga och förbindelserna till och från Gotland är grundläggande för utvecklingen. Täta, säkra och snabba överfarter med färja och flyg, med goda anslutningsmöjligheter såväl på Gotland som på fastlandet är avgörande. Färjetrafiken till och från Gotland måste ses som en del i den nationella infrastrukturen. Trafiken är, precis som trafiken på vägar och järnvägar av långsiktig karaktär. Det är inte acceptabelt att Gotlandstrafiken i samband med upphandlingar ifrågasätts och riskerar att försämrats – den är grunden för vår tillgänglighet.

Färjetrafiken står för godstrafiken och majoriteten av passagerartrafiken. Den trafiken måste kunna garanteras och utvecklas för att överensstämja med tillgänglighetsmålen och för att överensstämja med Gotlands behov och förutsättningar. Det måste få genomslag i det arbete Trafikverket inlett inför upphandlingen av färjetrafiken från 2027.

Fungerande färjetransporter är avgörande för Gotlands förmåga att motstå allvarliga störningar. Avsaknaden av en reservhamn på Gotland har påtalats under flera år och planomgångar. En reservhamn på Gotland är nödvändig för att minska Gotlands sårbarhet.

Gotlands läge gör också flygtrafiken mycket betydelsefull. Regelbunden flygtrafik mellan Visby och Stockholm, både till och från Arlanda och Bromma är nödvändigt, dels för att möta de behov som finns hos arbetspendlare och övriga resenärer och dels för att möjliggöra viktiga transporter. Flygtrafiken har ju nu under pandemin utsatts för stora påfrestningar. Genom flygbolagens snabbt ändrade utbud och tillståndskrav, har Gotland stora problem med transporter för sjukvårdens del.

Flygets och flygplatsernas funktion i trafiksystemet behandlas knappast alls i planförslaget. Flygtrafiken är viktig ur ett internationellt perspektiv liksom också ur ett nationellt och regionalt perspektiv. Resor som fungerar effektivt över kommun- och länsgränser är avgörande för den regionala utvecklingen och i detta menar vi att flyget också är viktigt. Bromma flygplats här har en betydelsefull roll. Därför ser vi det som angeläget att Bromma bevaras och fortsatt ingår i det nationella basutbudet av flygplatser, som en del i flygtransportsystemet som ska garantera en grundläggande interregional tillgänglighet i hela landet.

Region Gotland ser positivt på att anslaget för vidmakthållande ökas i planförslaget. Drift och underhåll är avgörande och måste prioriteras för att garantera tillgänglighet och funktionalitet. Men trots att ramarna till vidmakthållande utökats i jämförelse med nu gällande plan, riskerar funktionaliteten att försämrans i delar av infrastrukturen. En försämrad funktion i de lågtrafikerade delarna av infrastrukturen kommer i första hand att drabba landsbygdens tillgänglighet och attraktivitet och förstärka skillnaderna mellan stad och land. Satsningarna på vägunderhåll är otillräckliga. Vidmakthållande måste hållas på en sådan nivå att funktionen bibehålls och återställs i hela transportinfrastrukturen samt att eftersläpande underhåll åtgärdas tidigt under planperioden.

Att kunna upprätthålla en god standard på transportinfrastrukturen även i lågtrafikerade områden är en viktig landsbygdsfråga. Likaså är det i linje med de transportpolitiska målen om tillgänglighet i hela landet. En hög andel av Gotlands befolkning bor på landsbygden och boendet är spritt över ön. Snabb och säker framkomlighet på det gotländska vägnätet är därför viktigt för den regionala utvecklingen. Vid ett eftersläpande underhåll riskeras såväl försämrad trafiksäkerhet som förlängda restider till följd av hastighetsnedsättningar. En sådan utveckling skulle vara negativ för arbetspendlingen och därmed riskera att påverka både näringslivsutvecklingen och möjligheten att bosätta sig över hela ön.

De omfattande kostnadsökningar som redovisas i planförslaget begränsar möjligheterna att genomföra andra nödvändiga investeringar. Trafikverkets kostnadskontroll måste förbättras.

Klimatmålen måste, enligt vår mening vara en viktig utgångspunkt vid infrastrukturplaneringen. Här behöver planens möjligheter att bidra till ett transporteffektivt samhälle tydliggöras.

Enligt planförslaget prioriteras inte fortsatt finansiering av stadsmiljöavtalen efter 2029. Vi menar att stadsmiljöavtalen ger goda möjligheter till att bidra till omställningen av transportsystemet. Inriktningen bör vara att de finns kvar även efter 2029.

Mot bakgrund av behovet av omställning bör det vara prioriterat att arbeta med åtgärder som kan förändra resandebeteenden och främja byten till fossilfria och klimatvänliga transportslag. Denna typ av åtgärder ligger till stora delar inom fyrstegsprincipens steg 1 och 2. Vi menar att möjligheten att finansiera sådana åtgärder måste finnas i såväl nationell plan som i länsplaner.

I den nationella infrastrukturplaneringen ingår sällan konkreta åtgärder på Gotland, vilket gäller även detta planförslag. Även på Gotland måste, som i alla andra regioner, en god tillgänglighet finnas och likaså förutsättningar för att kunna utveckla effektiva och hållbara transportsystem. Möjligheterna till säkra och snabba resor och transporter, är en förutsättning för människor och företagande. Ett exempel på

infrastrukturinvesteringar som måste lösas är att förbättra tillgängligheten till Fårö genom en broförbindelse. Syftet är dels att förbättra förutsättningarna för fastboende på Fårö, dels att stärka det lokala näringslivet och arbetsmarknaden både på Fårö och i Fårösund.

Samtidigt med den nationella planeringen pågår framtagandet av länsplaner för transportinfrastrukturen. Gotlands länsplan har en mycket begränsad ekonomisk ram och har så haft i en följd av planeringsomgångar. Förutsättningar finns endast att genomföra mindre förbättringar. Under en längre tid har inte behov och brister kunnat åtgärdas, samtidigt har också nya behov tillkommit. Den utveckling som sker på Gotland, inom näringslivet, besöksnäringen och den areella sektorn, liksom i övrigt i samhället, som ett ökat bostadsbyggande, måste även här kunna kopplas samman med infrastrukturinvesteringar. Naturligtvis finns på Gotland som på många andra platser, behov av åtgärder. För Gotlands del fångas det inte upp. Viktiga infrastrukturinvesteringar är här inte möjliga att genomföra inom ramen för infrastrukturplaneringssystemet, varken inom den nationella planen eller inom länsplanen. För att säkerställa tillgänglighet och framkomlighet på det gotländska vägnätet och understödja den regionala utvecklingen på Gotland behövs utökade ekonomiska medel.

Inom ramen för det storregionala transportpolitiska samarbetet En Bättre Sits, mellan länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Södermanland, Östergötland och Gotland, lämnas ett gemensamt remissvar.

Regionstyrelsen

Eva Nypelius
Ordförande Regionstyrelsen

Peter Lindvall
Regiondirektör